

Läkemedel för tobaksavvänjning

Det finns tre olika grupper av läkemedel för hjälp vid *rökavvänjning*: nikotinläkemedel och läkemedel som innehåller bupropion (Zyban) respektive vareniklin (Champix). Apoteket och Sluta-rökalinjen 020-84 00 00 kan ge råd om läkemedlen till patienter och professionella. Erfarenhet visar att nikotinläkemedel lindrar abstinens och ökar möjligheten att lyckas även vid *snusavvänjning*.

Nikotinläkemedel, se läkemedelsbilagan s64

Behandling med nikotinläkemedel (tuggummi, plåster, tablett, munspray, inhalator, nässpray) vid *rökavvänjning* tillhör de mest undersökta läkemedelsterapierna överhuvudtaget. Det finns över hundra välgjorda studier som visar att användning av läkemedlen nästan fördubblar möjligheterna att fortfarande vara rökfri ett år efter rökstopp jämfört med placebo. Alla sorter är lika effektiva om man följer doseringen.

Nikotinläkemedlens syfte är att bryta nikotinberoendet stegvis genom att tillföra nikotin på ett annat sätt än genom cigaretter under en övergångsperiod. Det lindrar abstinens medan man koncentrerar sig på att bryta vanan. Man bör använda nikotinläkemedel i första hand när man har slutat, inte samtidigt som man röker. Den som inte vill eller kan sluta kan dock använda nikotinläkemedel i syfte att röka mindre, så kallad *rökreduktion*. Detta har visat sig öka chansen att patienten gör ett rökstopp senare.

Indikation saknas i FASS för läkemedelsanvändning vid snusavvänjning, men i praktiken har nikotinläkemedel visat sig fungera mycket bra. Särskilt nikotinplåstret kan rekommenderas.

Nikotinläkemedel är förstahandspreparat enligt Läkemedelsverket. Nikotinläkemedel kan köpas utan recept (utom nässprayen) och ingår inte i systemet för läkemedelsförmåner. Det är viktigt att följa bruksanvisningen när det gäller dos och användningstid. Användningstiden är normalt tre månader till maximalt ett år.

Gravida och ammande kvinnor bör i första hand försöka sluta utan läkemedel även om nikotinläkemedel är att föredra framför fortsatt rökning eller snusning. Nikotinläkemedel har 18-årsgräns.

Läkemedel för rökavvänjning utan nikotin

Det finns två olika preparat utan nikotin för att sluta röka. Ett innehåller i stället den verksamma substansen bupropion (Zyban) och det andra innehåller vareniklin (Champix). Båda fungerar genom att på olika sätt motverka den obalans i hjärnans belöningssystem som uppträder i samband med rökstopp, vilket minskar abstinensbesvär och fördubblar chansen att lyckas.

Dessa läkemedel är andrahandsmedel för rökavvänjning och är lämpliga för dem som inte lyckats bli rökfria trots användning av nikotineläkemedel. De är receptbelagda och ingår i högkostnads-skyddet, och måste ges tillsammans med motiverande stöd.

Läkemedlen ska inte användas av gravida eller ungdomar under 18 år.

REFERENS:

Tobaksavvänjning inom hälso- och sjukvården. En kunskapssammanställning med verktyg för hälso- och sjukvårdspersonal 2007. Statens folkhälsoinstitut i samarbete med Socialstyrelsen. Rapport 2007:16.